

Abdulla Qahhorning "Anor" Hikoyasining Badiiy Tahlil Metodikasi

Eraliyeva Noira

Namangan shahar 2-son texnikumi ona tili va adabiyoti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Abdulla Qahhorning "Anor" hikoyasini umumiy o'rta ta'lim va oliy ta'lim tizimida o'qitish, uning badiiy-psixologik xususiyatlarini talaba va o'quvchilarga yetkazishning samarali metodik yo'llari yoritilgan. Asar tahlilida interfaol metodlar, obrazlar xarakteristikasi va detal tahlili imkoniyatlaridan foydalanish masalalari ilmiy-metodik jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Abdulla Qahhor, "Anor", badiiy tahlil, metodika, badiiy detal, psixologizm, T-jadvali, klaster.

Abstract: This article highlights effective methodological ways to teach Abdulla Qahhor's story "The Pomegranate" in the system of general secondary and higher education, and to convey its artistic and psychological characteristics to students and pupils. In the analysis of the work, the issues of using interactive methods, characteristics of images and the possibilities of detailed analysis are scientifically and methodologically substantiated.

Keywords: Abdulla Qahhor, "Pomegranate," artistic analysis, methodology, artistic detail, psychologism, T-table, cluster.

Аннотация: В данной статье освещаются эффективные методические пути преподавания рассказа Абдуллы Каххара "Гранат" в системе общего среднего и высшего образования, а также доведения его художественно-психологических особенностей до студентов и учащихся. Научно-методически обоснованы вопросы использования интерактивных методов, характеристик образов и возможностей детального анализа при анализе произведения.

Ключевые слова: Абдулла Каххар, "Гранат," художественный анализ, методика, художественная деталь, психологизм, Т-таблица, кластер.

1. Kirish

Badiiy asar tahlili — ta'lim oluvchilarda estetik did, tanqidiy fikrlash va adabiy-tahliliy ko'nikmalarni shakllantirishning asosiy vositasidir. O'zbek realizmining yirik namoyandasi Abdulla Qahhor o'z hikoyalarida inson ruhiyatining murakkab qirralarini juda kichik detallar orqali ochib berish mahoratiga ega. Adibning "Anor" hikoyasi ijtimoiy-maishiy muammolar fonida insoniy g'urur, oilaviy munosabatlar va chorasizlik psixologiyasini ko'rsatuvchi eng sara asarlardan biridir. Mazkur hikoyani dars jarayonida shunchaki syujet chizig'i bo'ylab o'qish etarli emas; uni zamonaviy pedagogik texnologiyalar va tizimli badiiy tahlil metodologiyasi asosida o'rganish talab etiladi.

2. Hikoyaning G'oyaviy Va Badiiy Mundarijasi

Tahlil metodikasiga kirishishdan avval, o'qituvchi asarning mohiyatini aniq belgilab olishi lozim. "Anor" hikoyasida Turobjon va uning homilador rafiqasi tilidan berilgan oddiy bir "anor qusishi" (boshqorong'ilik) voqeasi orqali o'sha davr ijtimoiy muhitining fojiasi — qashshoqlik va uning inson g'ururiga yetkazgan zarbasi ko'rsatilgan.

Asardagi bosh konflikt — **Turobjon va uning chorasizligi o'rtasidagi psixologik to'qnashuvdir.** Anor bu yerda shunchaki meva emas, balki erishib bo'lmas baxt, ijtimoiy tengsizlik va Turobjonning kamsitilgan erkaklik g'ururi ramzidir.

3. "Anor" Hikoyasini Tahlil Qilishning Metodik Bosqichlari

Hikoyani darsda samarali tahlil qilish uchun quyidagi 3 bosqichli modelni qo'llash tavsiya etiladi:

1-bosqich: Matn ustida ishlash va "Badiiy detal" tahlili

Abdulla Qahhor — detal ustasi. Hikoyadagi har bir so'z va harakat yuk ko'taradi. O'quvchilarga quyidagi detallarni topish va ularning ma'nosini tahlil qilish topshirig'i beriladi:

1. **"Sariq chaqa" detali:** Turobjonning cho'ntagida bir chaqa ham pul yo'qligi, uning moddiy jihatdan mutlaqo chorasizligini ko'rsatadi.
2. **"Anorning po'sti" detali:** Turobjonning boyning bog'idan o'g'rincha olib chiqqan anor po'stini xotini so'rib o'tirishi — asarning eng cho'qqi (kulminatsion) psixologik nuqtasidir. Bu detal orqali qashshoqlikning naqadar ayanchli ekanini ko'rsatiladi.

2-bosqich: Obrazlarni guruhlash va xarakteristika (Interfaol metodlar)

Asar qahramonlarini chuqurroq tushunish uchun **"T-jadvali"** yoki **"Venn diagrammasi"** metodidan foydalanish mumkin. Turobjon va xotini munosabatlarini tahlil qilish uchun quyidagi struktura tavsiya etiladi:

Turobjon obrazi

- G'ururli, lekin chorasiz
- Oilasini boqolmayotganidan ich-etini yeydi
- Alamini xotinidan oladi (ichki agressiya)

Xotini obrazi

- Ma'sum, homilador ayol
- Eridan imkonsiz narsani so'rayotganini bilsa-da, tabiat qonuniga qarshi borolmaydi
- Chorasiz yig'laydi, lekin erini tushunishga harakat qiladi

3-bosqich: Muammoli savollar orqali tahlil (Bahs-munozara)

O'quvchilarning mustaqil va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish uchun darsda munozara tashkil etiladi. Quyidagi savollar o'quvchilar o'rtasida jonli baxs keltirib chiqaradi:

1. *Turobjon xotinini urganida mutlaqo aydormi yoki uni bu darajaga yetkazgan sabablar bormi?*
2. *Agar Turobjon boyning bog'idan anorni so'ramay uzib olganida (o'g'rilik qilganida) uni oqlash mumkinmidi? G'urur ustunmi yoki insoniy ehtiyoj?*
3. *Hikoya nima sababdan "Anor" deb nomlangan? Uni boshqacha qanday nomlash mumkin edi?*

4. Zamonaviy Pedagogik Texnologiyalarni Qo'llash

"Insert" (O'qish jarayonida belgilash) metodi

O'quvchilar matnni o'qish davomida chetiga maxsus belgilar qo'yib boradilar:

- (✓) – Men buni bilardim (Turobjonning kambag'alligi).
- (+) – Yangi ma'lumot (O'sha davr soliq tizimi, "yaktak" kiyish holatlari).
- (?) – Meni o'ylantirib qo'ydi (Nega Turobjon chorasiz qolganda xotiniga qo'l ko'tardi?).

"Sinf xonasidagi sud" roli o'yini

Bu metod asarni emotsional va huquqiy-axloqiy jihatdan tahlil qilishga yordam beradi. Sinfdan "Sdyat", "Prokuror", "Oqlovchi" va "Guvohlar" (masalan, boy, qo'shnilar) ajratiladi. Turobjonning xotiniga nisbatan qilgan munosabati axloqiy va ijtimoiy tomondan "sud qilinadi". Bu metod orqali talabalar qahramonning ichki kechinmalarini o'z tana va ruhiyatidan o'tkazib his qiladilar.

5. Xulosa

Abdulla Qahhorning "Anor" hikoyasini badiiy tahlil qilish metodikasi shuni ko'rsatadiki, asarni o'qitishda faqatgina "kambag'allik fojiasi" formulasidan qochish kerak. Asosiy e'tibor **inson qadr-qimmat, chorasiz qolgan shaxs psixologiyasi va adibning til mahoratiga** qaratilishi lozim. Yuqorida tavsiya etilgan metodlar o'quvchilarning badiiy matnga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularda adabiy tahlil madaniyatini shakllantiradi hamda darsning samaradorligini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Qahhor A. "Asarlar". 1-jild. Hikoyalar. – Toshkent, G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti.
2. Yo'ldoshev Q. "Adabiyot o'qitishning ilmiy-nazariy asoslari". – Toshkent, 2018.
3. Qo'chqorov R. "Abdulla Qahhor hikoyanavislik mahorati". – Toshkent, 2021.